

חוקים מורפולוגיים, עמ' 1

כפי שנאמר בספר, אין סימון סטנדרטי לחוקים מורפולוגיים. אבל הסימון בספר, שהוא גם הסימון שנשתמש בו ליתר הקורס, הוא ברור למדי. גם אם הוא לא סטנדרטי, צריכים להשתמש בו באופן עקבי.

חוק מורפולוגי מבוסס על המושג „ערך לקסיקלי“. ערך לקסיקלי כולל את כל המידע הפונולוגי, התחבירי, המורפולוגי והסמנטי על מילה.

ניקח לדוגמא את המילה תקציב.

ייצוג פונולוגי	→	/takciv/
קטגוריה / מידע תחבירי	→	N
לקסמה	→	⟨TAKCIV⟩
משמעות	→	‘budget’

כמה נקודות:

⇔ ערך לקסיקלי הינו אלמנט אחד בו מוצגים כל התכונות של מילים (או של מורפמות בתיאוריה מבוססת על מורפמות). בתור אלמנט אחד, הוא מוקף ע"י סוגריים מרובעים: [].

⇔ השורה הראשונה של ערך לקסיקלי היא ייצוג פונולוגי. שמים את הייצוג הפונולוגי ראשון מסיבות מעשיות: כך יותר קל לזהות את המילה (או מורפמה). כמו תמיד בפונולוגיה, שמים את ייצוג הפונולוגי בין קווים אלכסוניים: //. בספר לפעמים מקצרים קצת ושמים ייצוג אורתוגרפי במקום ייצוג פונולוגי אמיתי.

⇔ השורות הבאות כוללות מידע מורפוטחבירי מכל מיני סוגים: קטגוריה, תכונות נטייתיות, וכו'. שימו לב: יש להשתמש בתכונות לייצוג נטייה, למשל [NUM PL] ולא ‘plurality of x’s’, למרות מה שכתוב בפרק 3. במהדורה השנייה של הספר, ראו (5.20) בעמ' 109.

⇔ השורה התחתונה היא ייצוג סמנטי לא-פורמלי. אפשר לפשט, ולרשום משמעות רק לצורה הבסיסית של הלקסמה (ולא לרשום את הלקסמה אם אין תכונות נטייתיות).

חוקים מורפולוגיים מבטאים יחס בין סכימות מילים, ערכים לקסיקליים מופשטים שמייצגים קבוצות של מילים. לסכימת מילים יש אותם החלקים כמו לערך לקסיקלי וגם היא מוקפת ע"י סוגריים מרובעים. הנה שתי דוגמאות מהתמסיר הקודם: החוק בעברית שמבטא את היחס בין תקציב ל-תקציבי, והחוק באנגלית שמבטא את היחס בין freeze ל-froze.

$$\left[\begin{array}{c} /XiyC/ \\ V \\ \langle X \rangle \end{array} \right] \leftrightarrow \left[\begin{array}{c} /XowC/ \\ V \\ \langle X, [TENSE \text{ PAST}] \rangle \end{array} \right] \quad \left[\begin{array}{c} /X/ \\ N \\ \langle 'x' \rangle \end{array} \right] \leftrightarrow \left[\begin{array}{c} /Xi/ \\ A \\ \langle \text{'of } x \rangle \end{array} \right]$$

כפי שרואים, משתמשים במשתנים בייצוג הפונולוגי, בייצוג הסמנטי ובהתייחסות ללקסמה. כמו תמיד, למשתנה יש אותו הערך בשני צדדי החוק. אבל אין קשר בין משתנים בייצוג מסוג אחד למשתנים בייצוג מסוג אחר. בייצוג הפונולוגי, משתנה מתייחס לרצף כלשהו של פונמות. אפשר גם להשתמש ב-C עבור עיצור, C* עבור רצף של עיצורים, V עבור תנועה, וסוגריים עבור אלמנט אופציונלי. אפשר גם להמציא עוד סמלים לפי הצורך, כגון N עבור עיצור אפי.

אפשר לכתוב את הסכימות באופן יותר קומפקטי ולהכניס (חלק מן) המידע המורפוטחבירי ככתב תחתי על יד הייצוג הפונולוגי. עדיף לכתוב את הכל באופן מלא, אבל לפעמים נשתמש בצורה הקומפקטית. אם הסמנטיקה אינה רלוונטי ומשתמשים בצורה הקומפקטית לייצוג המידע המורפוטחבירי, אפשר לכתוב את הכל בשורה אחת. למשל, החוק לפעלים כמו freeze יכול להצטמצם ל:

$$[/XiyC/_v] \leftrightarrow [/XowC/_v.PAST]$$

אבל עדיין חשוב לכלול את הסוגריים המרובעים שמראים שמדובר בסכימות (לערכים לקסיקליים, וקווים אלכסוניים מסביב לייצוגים הלקסיקליים).

חוקים מורפולוגיים, עמ' 2

תרגיל

תתבוננו בצורות הבות של פעלים באנגלית.
הערה: הצורות הפונולוגיות אינן מדויקות ואינן מתייחסים לפרטים של הפונולוגיה של אנגלית.

בינוני עבר (past participle)			צורת ציטוט		
'שר'	/sʌŋ/	sung	/sɪŋ/	sing	.1
'דבק'	/klʌŋ/	clung	/kliŋ/	cling	.2
'השליך'	/flʌŋ/	flung	/fliŋ/	fling	.3
'צלצל'	/rʌŋ/	rung	/riŋ/	ring	.4
'ניתר'	/sprʌŋ/	sprung	/sprɪŋ/	spring	.5
'עקץ'	/stʌŋ/	stung	/stiŋ/	sting	.6
'חפר'	/dʌŋ/	dug	/diŋ/	dig	.7
'שתה'	/drʌŋk/	drunk	/driŋk/	drink	.8
'כיווץ, התכווץ'	/ʃrʌŋk/	shrunk	/ʃriŋk/	shrink	.9
'טבע, הטביע'	/sʌŋk/	sunk	/siŋk/	sink	.10
'סובב'	/spʌn/	spun	/spiŋ/	spin	.11
'שחה'	/swʌm/	swum	/swɪm/	swim	.12
'התחיל'	/bi:gæn/	began	/bi:ɡɪn/	begin	.13
'ניצח, זכה'	/wʌn/	won	/wiŋ/	win	.14

תנסחו את החוק המורפולוגי שמבטא את היחס בין שתי הצורות. ייתכן שתמצו גם לחשוב על הצורות המובאות בהמשך. הן אינן התוצאה של אותו חוק, אבל יש דמיון בין החוקים שלהן והחוק של הצורות לעיל.

'תלה'	/hʌŋ/	hung	/hæŋ/	hang	.15
'רץ'	/rʌn/	run	/rʌn/	run	.16
'בא'	/kʌm/	come	/kʌm/	come	.17
'הגניב'	/snʌk/	snuck	/sni:k/	sneak	.18
'חלם, חבט'	/strʌk/	struck	/strʌɪk/	strike	.19